

планування, корегування та чіткого виконання запланованого. Важливу роль у такому становленні професійної самосвідомості відіграють: сприйняття світу індивідом, його спрямованість, професійна ідеологія, баланс між попереднім навчанням та особливостями самої роботи, взаємозв'язки з процесами розвитку професіоналізму [9, с. 193].

Усі економічно розвинені країни приділяють значну увагу проблемам зайнятості, без вирішення яких неможливо забезпечити соціально-економічну стабільність у суспільстві. Для подолання масового безробіття в Україні також задекларовані заходи, які надають однакові можливості всім громадянам країни у реалізації права на працю і вільний вибір зайнятості, стимулюють індивідуальну економічну ініціативу і розвиток підприємництва, що відкриває можливість створення нових робочих місць, гарантують соціальний захист у сфері зайнятості тощо.

Одним із важливих шляхів вирішення проблем безробіття є дедалі більша гнучкість ринку праці, що передбачає можливість пристосування його суб'єктів до мінливих умов, демократизацію і розмаїття форм зайнятості, широкий спектр умов найму, організації праці, заробітної плати, зокрема вихід за межі стандартної тривалості робочого часу і цілорічної зайнятості, укладання тимчасових трудових контрактів та інші форми урізноманітнення трудових угод. Політика держави на ринку праці має бути спрямована на забезпечення можливості реалізації трудової активності всім громадянам: збільшення попиту на робочу силу як з боку держави, так і приватного сектору економіки; підвищення конкурентоспроможності робочої сили та забезпечення відповідності робочих місць і найманих працівників.

Цілями реформування трудового законодавства мають бути правове забезпечення принципів і норм регулювання праці та соціально-трудова відносин, створення умов працівникам для виявлення ними своїх здібностей до певної трудової діяльності, піднесення рівня їх творчої активності, посилення ступеня захищеності працівників у всіх сферах життєдіяльності. Воно має відповідати не тільки реаліям та вимогам ринкової економіки, а й нейтралізувати негативний вплив ринку праці.

Люди мають усвідомити, що життя в країні й подальша перспектива її розвитку, як і власна доля кожного, залежить не тільки від економічної політики держави, а й від їхніх особистих зусиль, суспільної активності та відповідальності. Особистість завжди і скрізь реалізується відповідно до свого внутрішнього потенціалу, а форми і масштаби цього процесу залежать від соціальних умов, епохи чи культури. Лише поєднання самоактуалізуючої особистості з соціальною сприйнятливістю та інструментальною компетентністю робить її (реалізацію) не тільки індивідуально доцільною, але й соціально адекватною. Важливо і те, наскільки професійне суспільство готове прийняти нові правила поведінки, ціннісні орієнтири і критерії професійної відповідності, щоб людина могла адекватно діяти в умовах реформ і глобалізації.

Література

1. Шевченко Л.С. Ринок парці: сучасний економіко-теоретичний аналіз : монографія / А.С. Шевченко. – Харків : Вид-во ФО-П Н.М. Вапнарчук, 2007. – 336 с.

2. Арсєєнко А. Демістифікація " нової економіки " і проблема безробіття у США та Євро-союзі за умов глобальної кризи / А. Арсєєнко. – Ж. Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2010. – № 2. – С. 28-48. – 196 с.
3. Держкомстат України. Головне управління статистики у Львівській області // Інформація про соціально-економічну ситуацію на Львівщині у 2010 році : квартальна доповідь. – Львів, 2011.
4. Орбан-Лембрик Л.С. Психологія професійної комунікації : навч. посібн. / Л.С. Орбан-Лембрик. – Чернівці : Вид-во "Книги – XXI", 2010. – 528 с.
5. Никифорова Г.С. Психологическое обеспечение профессиональной деятельности: теория и практика / Г.С. Никифорова. – СПб. : Изд-во "Речь", 2010. – 816 с.
6. Пачковський Ю.Ф. Соціологія і психологія : навч. посібн. / Ю.Ф. Пачковський. – К. : Вид-во "Каравела", 2009. – 760 с.
7. Бендюков М.А. Ступени кар'єри: азбука профориєнтації / М.А. Бендюков, И.Л. Соломин. – СПб. : Изд-во "Речь", 2006. – 240 с.
8. Титаренко Т. Життєві кризи: технології і консультування / Т. Титаренко. – Друга частина. – Т. 45. – К. : Вид-во "Главник", 2007. – 176 с.
9. Коростылёва Л.А. Психология самореализации личности: затруднения в профессиональной сфере / Л.А. Коростылёва. – СПб. : Изд-во "Речь", 2005. – 222 с.
10. Надрга В. Как трудоустроить потерянное поколение / В. Надрга // Зеркало недели. – 2001. – № 30 (27.08. – 02.09). – С. 3.

Ваврик А.Й. Влияние безработицы на становление и сохранение трудового потенциала: социально-психологические аспекты

Рассмотрены социально-психологические риски безработицы среди экономически активного населения, которые провоцируют снижение их социального статуса, роли в обществе, перераспределение социальных контактов, конфликтов разной природы (внутреннего и внешнего характера). Предложены экономические и социально психологические рычаги преодоления негативных последствий такого явления, создания условий для мотивации труда и достойной самореализации личности.

Ключевые слова: безработица, занятость, трудовой потенциал, социально-психологические риски, мотивация, личность.

Vavrik A.Yo. Influence of unemployment on becoming and maintenance of labour potential: socially psychological aspects

The socially psychological risks of unemployment are considered among an economic active population, which provoke the decline of them social status, roles in society, redistribution of social contacts, conflicts of different nature (internal and external character). The economic and socially psychological instruments of overcoming of negative consequences of such phenomenon, conditioning are offered for motivation of labour and deserving self-realization of personality.

Keywords: unemployment, employment, labour potential, socially psychological risks, motivation, personality.

УДК 261.62-801.61 Доц. В.В. Литвин, канд. екон. наук, аспір. Н.В. Корольова –
Донецький НУ економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського

РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗАОЩАДЖЕНЬ НАСЕЛЕННЯ

На основі дослідження концептуальних підходів до державного стимулювання заощаджень, узагальнення зарубіжного досвіду регулювання ощадного процесу запропоновано комплекс рекомендацій щодо вдосконалення державної політики у сфері заощаджень населення в Україні.

Ключові слова: заощадження домашніх господарств, ощадний процес, культура заощадження, механізм трансформації заощаджень домашніх господарств в інвестиції.

Постановка проблеми. Сучасний світ переживає складний період радикальних трансформацій, неодноразових за своїми наслідками, що зачіпають основи економічних систем різного рівня, виявляються у зниженні системної стійкості останніх та супроводжуються кризовими явищами. Посилення суперечностей, хаотичність економічної динаміки, нарощування хвилі глобальних криз на межі тисячоліть зумовлені занепадом індустріального економічного устрою в найбільш розвинених країнах, вичерпанням потенціалу зростання, неспроможністю знайти адекватні відповіді на виклики нового віку, нової епохи та здійснити перехід до розвитку на якісно новій основі.

У руслі глобальних тенденцій відбуваються зміни в національних економічних системах, які відрізняються власними траєкторіями. Так, в Україні, незважаючи на щорічне (2000-2011 р.) зростання ВВП та деяких інших макропараметрів, упродовж майже двох останніх десятиліть спостерігаються руйнація продуктивних сил, інвестиційна криза, зниження рівня добробуту більшості населення. У таких умовах виключно гостро стоять задачі факторного забезпечення стабілізації економіки та активізації використання внутрішніх відтворювальних ресурсів. У той час, коли держава веде пошук джерел фінансування для покриття інвестиційних потреб, намагається притягнути іноземний капітал, залишається практично незадіяним ресурс, що має міцний та реальний фінансовий потенціал – заощадження населення. За підрахунками фахівців, це – приблизно 40-70 млрд дол. Заощадження населення є цінним ресурсом економічного розвитку, джерелом інвестування та кредитування економіки країни.

Інтерес вчених до дослідження проблеми заощаджень існував завжди та трансформувався у ході аналізу економічного розвитку, що пов'язували, крім інших факторів, із співвідношенням інвестицій та заощаджень. Історія становлення теорії заощаджень – складний, суперечливий процес, що відбиває феномен їх формування в міру розвитку ринкової економіки.

Заощадження як економічну категорію всебічно досліджували класики економічної теорії – А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сей, Л. Вальрас, К. Вік-селль, К. Маркс, Дж. Кейнс та інші. Більш пізні зарубіжні дослідження заощаджень пов'язані з іменами А. Дітона, Дж. Дюзенберрі, Дж. Кемпбелла, П. Конвея, Г. Манківа, Ф. Модільяні, П. Самуельсона, Дж. Флемінга, М. Фрідмена, Дж. Хікса. Серед російських та українських науковців, які розглядали в своїх роботах різні аспекти зазначеної проблеми, можна назвати: В. Базилевича, С. Белозьорова, Ю. Белугіна, О. Ватаманюка, В. Гуртова, Н. Дорофєєву, Ю. Кашина, Б. Кваснюка, М. Савлука, О. Шохіна та інших.

Методика дослідження. Мета роботи. Варто погодитись з висновками дослідників про те, що на цей час поки зарано говорити про теорію заощаджень як цілісну та загальноприйнятну. Крім того, немає концепції заощаджень, що відображає особливості сучасної України. Слабким місцем треба вважати стан теоретичної, організаційно-методичної та інституційної бази, що визначатиме раціональне використання наявного фінансового потенціалу населення. Необхідним є пошук та наукове обґрунтування ефективних способів та інструментів, гнучких форм і пріоритетних напрямів залучення грошо-

вих коштів населення з метою їх інвестиційного використання для забезпечення сталого розвитку національної економіки. У цьому і полягає мета цього дослідження.

Результати дослідження. Одним з основних способів активізації ощадного процесу в країні є використання бюджетно-податкових важелів. На користь державного стимулювання заощаджень досить багато аргументів: від суто теоретичного припущення, заснованого на простому патерналізмі – якщо дозволити домогосподарствам діяти протягом робочого періоду життя відповідно до їх уподобань, то вони збережуть менше, ніж це необхідно для підтримки рівня життя після виходу на пенсію, – до психологічних гіпотез, які передбачають, що нестача заощаджень пов'язана з менталітетом людини, а саме нестачею самоконтролю, що суперечить "оптимальності" заощаджень в неокласичному розумінні. На наш погляд, виплати допомоги зі соціального забезпечення дають змогу домогосподарствам більшою мірою покладатися на допомогу, а не забезпечувати себе самостійно у разі, якщо заощадження не заохочуються. Таким чином, стимулювання заощаджень робить проблему збільшення соціальних витрат менш гострою, оскільки ті, хто отримував досить високий дохід протягом життя, в змозі забезпечити себе в старості [1].

Велике значення стимулюванню заощаджень надає теорія "народного капіталізму", яка стверджує, що економічні результати можуть бути поліпшені за рахунок збільшення числа людей, що прямо беруть участь в економічній діяльності шляхом володіння активами.

Сумніви щодо ефективності податкового стимулювання пов'язані з дією різних режимів оподаткування різних форм заощаджень. Ідеальна податкова система не повинна спотворювати вибору домогосподарств щодо споживання в сьогоденні проти споживання в майбутньому, отже, рішення щодо розпорядження активами, що базуються на доподатковій і післяподатковій оцінці, мають бути однаковими. Таким чином, важливим завданням податкового стимулювання заощаджень є надання домогосподарствам можливості володіння частиною заощаджень у тій формі, на яку податкова система впливає нейтрально.

Податкове стимулювання заощаджень практикується у більшості розвинених країн. Першими ощадні схеми почали використовувати США, де з 1982 р. будь-який громадянин міг відкрити в банку індивідуальний пенсійний рахунок (Individual Retirement Account (IRA)). Щорічні внески на цей рахунок у розмірі до 2000 дол. вираховувалися з оподаткованого доходу. Відсотки також не обкладалися податками, проте за дострокове використання коштів стягувався штраф у розмірі 10 %. Кошти, розміщені на рахунку, могли використовуватися для вкладень в цінні папери, взаємні фонди та ін.

У Великобританії, де у середині 80-х років XX ст. рівень заощаджень населення знизився до вкрай низької за попередні двадцять років позначки, було розроблено і введено пільгові ощадні схеми, такі як: персональний план вкладень в акції (Personal Equity Plans (PEP)), спеціальний ощадний рахунок, який не оподатковувався (Tax Exempt Special Savings Accounts (TESSA)), інвестиційна схема підприємств (Enterprise Investment Scheme), замінена пізні-

ше схемою розширення бізнесу (Business Expansion Scheme (BES)), і приватна програма пенсійного забезпечення (Private Personal Pensions (PPP)).

Про введення персональних планів вкладень в акції було оголошено урядом у березні 1986 р. Програма, що вступила в силу з 1987 р., заохочувала заощадження на суму до 6000 ф. ст. на рік за рахунок надання певних податкових пільг. У 1989 р., крім таких планів, з'явилися плани інвестицій в окремі компанії, що створило можливість додаткових вкладень на суму 3000 ф.ст. щорічно (PEP Regulations 1989 s4 (4) and s2 (1)). Рішення щодо інвестицій могли приймати як приватні вкладники, так і спеціальні адміністратори, координуючи плани. Дивіденди і приріст капіталу, отримані в рамках цієї схеми, звільнялися від оподаткування.

У перші роки зростання числа вкладників (близько 200 000 щорічно) було обмежене досить жорсткими лімітами. Скасування на початку 90-х років мінімального терміну, протягом якого внески не могли вилучатися, надання можливості формування більш диверсифікованих активів, а також збільшення частки загальних планів, що скеровувалися інвестиційними або пайовими фондами, забезпечили зростання інвестицій, які здійснювалися за допомогою даної схеми. У 1993-1994 рр. число планів досягло 1,6 млн, збільшившись удвічі порівняно з попереднім роком. Кількість спільних планів у 1995-1996 рр. становила майже 7,2 млн, а планів інвестицій в окремі компанії – 0,9 млн, за якими було отримано 26 млрд і 2,2 млрд ф.ст., відповідно. З 1993 р. щорічний приріст дорівнював 5 млрд. ф.ст. За оцінками Управління внутрішніми доходами, податкові витрати в першому році дії програми становили менше 1 млн ф.ст., збільшившись до 450 млн ф.ст. у 1995-1996 рр. і 600 млн ф. ст. – у 1996-1997 рр.

Спеціальний ощадний рахунок, неоподатковуваний податком, був представлений Дж. Мейджером у бюджетній промові у березні 1990 р. як "абсолютно новий" податковий інструмент, розроблений з метою стимулювання заощаджень. Спеціальні рахунки у банках та будівельних товариствах почали діяти з січня 1991 р. і дозволили особам старшим 18 років інвестувати до 9000 ф.ст. протягом 5 років (максимум 3000 ф.ст. у перший рік, до 1800 ф.ст. – протягом наступних трьох років і 600 ф.ст. – у п'ятий рік). Нараховані відсотки не оподатковувалися за умови, що внески залишалися на рахунок протягом п'яти років. Допускалося дострокове вилучення основної суми, однак у цьому випадку податкова пільга не діяла. Через п'ять років рахунок можна було переоформити на наступний термін.

Після введення цього заходу, кількість рахунків стабільно зростала протягом декількох років. За даними Управління внутрішніми доходами Великобританії, наприкінці 1995 р. було відкрито вкладів на загальну суму понад 28 млрд ф.ст., при цьому рахунок мав майже кожний шостий дорослий громадянин країни.

Найбільш ефективною для платників податків стала програма приватного пенсійного забезпечення, за якою їм надавалася особлива податкова пільга – занижена гранична податкова ставка за умови внесків у певні пенсійні фонди. Однак дохід, отриманий внаслідок вкладення коштів та який пе-

ревищував встановлену суму, обкладався як зароблений. У 1989 р. було встановлено граничну суму заробітної плати, на основі якої розраховувалася пенсія, що обмежило сферу дії податкової пільги.

З метою припливу інвестицій у дрібні компанії у 1983 р. було розроблено спеціальну схему розширення бізнесу, замінену в січні 1994 р. інвестиційною програмою підприємств. Обидві схеми забезпечували вкладення в акції британських компаній, що не котирувалися на біржі. У рамках інвестиційної програми підприємств, останнім надавалася знижка в розмірі 20 %, що зменшувало граничну податкову ставку платника. Подібний режим оподаткування був встановлений і для венчурних фондів, метою яких було збільшення позикового капіталу компаній, що не котирувалися на біржі [2, с. 65].

Значна частина особистих заощаджень населення припадала на внески в житлові фонди. По-перше, будь-яке збільшення вартості майна, за умови, що ця власність була основним місцем проживання фізичної особи, звільнялося від обкладення податком на приріст капіталу. По-друге, земельний власник отримував знижку на "відсотки під заставу у джерела" (компенсація суми знижки здійснювалась кредитором в Казначействі), що скорочувало суму виплат за заставною. Таким чином, хоча ця знижка технічно представляла собою пільгу з прибуткового податку, фактично вона знижувала суму виплат за заставною, а не суму податку, яку одержувачі позики повинні виплатити. Насправді, позичальники отримували знижку на "відсотки під заставу у джерела" навіть у тому випадку, якщо не мали податкових зобов'язань. У теперішній час податкова пільга (знижка) становить 15 % від суми відсотків, що сплачуються за першими 30 000 ф.ст. за заставною. Гранична сума, на яку поширюється пільга, зафіксована в номінальному вимірі з 1983 р., отже, реальна знижка зменшилася, що негативно вплинуло на привабливість цієї форми заощаджень [3].

Введення пільгових податкових схем дозволило збільшити обсяги заощаджень домашніх господарств у розвинених країнах наприкінці ХХ ст. Хоча, на думку окремих експертів, така ситуація могла стати наслідком покращення загального макроекономічного клімату. Водночас, не можна заперечувати, що, якщо за допомогою податкових заходів вдасться хоча б незначно збільшити приватні заощадження, ефект мультиплікатора призведе до того, що чистий вплив на національні заощадження значно перевищить величину втрачених податкових надходжень.

Вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду державного стимулювання заощаджень домогосподарств, дослідження механізмів залучення грошових коштів населення для ресурсного забезпечення сталого розвитку національної економіки, дає змогу запропонувати такий комплекс заходів для реалізації в Україні.

По-перше, необхідне реформування сектора довгострокового страхування, а саме:

- 1) запровадження полісів пайового страхування життя ("unit-linked life insurance contracts"), яке успішно зарекомендувало себе в країнах Західної Європи і Балтії та передбачає трансформування платежів зі страхування

життя в активи інвестиційних фондів з метою забезпечення більшої прибутковості інвестицій порівняно зі стандартними договорами. Перевага – в тому, що кошти страхувальника не будуть об'єктом підвищеного інвестиційного ризику;

- 2) підвищення інвестиційної привабливості полісів страхування життя шляхом створення відповідних бюджетно-податкових стимулів для страховиків життя, для чого доцільно внести зміни до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств", що передбачають звільнення від оподаткування:
 - доходу від перерахунку валютних курсів, що виникає за валютними активами страхових резервів зі страхування життя;
 - частини інвестиційного доходу страхувальників від розміщення коштів математичних резервів у різних формах матеріальних і фінансових активів (на депозитах, купівлі-продажу цінних паперів, об'єктів нерухомості, дорогоцінних металів, тощо);
- 3) законодавче врегулювання механізмів виконання зобов'язань перед страхувальниками у разі банкрутства страховика життя за допомогою викупу проблемних компаній акціонерами інших страховиків життя або передачі зобов'язань перед клієнтами збанкрутілого страховика іншим операторам ринку;
- 4) контроль стабільності роботи та недопущення зниження платоспроможності страховиків життя за допомогою розроблення та введення Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України правил контролю за дотриманням індикативних мінімальних тарифів;
- 5) впровадження методики оперативного моніторингу фінансового стану страховиків життя з метою своєчасного вжиття превентивних заходів;
- 6) введення в дію нормативів достатності капіталу з урахуванням збалансованого підходу до диверсифікації активів в умовах фінансової кризи.

По-друге, дуже важливо поширити практику використання державних цінних паперів як дієвого фінансового інструменту залучення тимчасово вільних коштів громадян. Ввести таку практику потрібно на принципах підвищення простоти, зручності та доступності державних цінних паперів для населення – розгалуженої мережі каналів їх поширення із залученням банків, кредитних спілок, поштово-касових відділень, фінансових посередників, страхових компаній, пенсійних фондів, інвестиційних компаній. Для досягнення цієї мети, на наш погляд, доцільно:

- 1) надати державним цінним паперам для фізичних осіб додаткову економічну функціональність (наприклад, у США у рамках програми отримання освіти за облігаціями (Education Bond Program), що діє з 1999 р., за рахунок коштів, отриманих під час погашення державних облігацій серій "EE" і "I", можна оплатити навчання у вищому навчальному закладі);
- 2) запровадити практику випуску та розміщення державних цінних паперів з різними термінами обігу, гнучкими схемами нарахування доходу та умовами погашення (наприклад, облігації з гарантованою прибутковістю, із щомісячною виплатою відсотків; інфляційно-індексовані; звільнені від оподаткування, з високою потенційною прибутковістю; накопичувальні на дітей, з регулярними внесками, з можливістю погашення в будь-який момент, тощо);

- 3) стимулювати попит на ощадні казначейські сертифікати за допомогою бюджетно-податкових важелів (наприклад, у Великобританії не оподатковується дохід, отриманий домашніми господарствами від володіння інфляційно-індексованими ощадними сертифікатами, дитячими та виграшними облігаціями, капітальними облігаціями з фіксованою процентною ставкою, якщо термін погашення цих цінних паперів становить менше п'яти років);
- 4) запровадити в практику новий якісний фінансово-організаційний інструмент із залучення заощаджень громадян до процесу житлового фінансування – сертифікати будівельно-ощадних кас (далі – БОК), які являють собою накопичувально-іпотечні програми фінансування покупки житла з такими перевагами: незалежність від зовнішніх фінансових ринків; відсутність необхідності першого внеску і документального підтвердження джерел надходження доходів при отриманні кредиту на придбання житла; низький відсоток за кредитом (не більше 3 %); державна підтримка учасників системи БОК (нарахування державної премії на заощадження в розмірі до 20 % від щорічного приросту вкладу, що не перевищує встановлений ліміт); висока надійність вкладень. Під час розробки проектів Законів України "Про житлову кооперацію", "Про житлові будівельно-ощадні каси", слід врегулювати питання щодо: створення ефективної системи контролю за діяльністю БОК; забезпечення надійності і збереження внесків населення в БОК; визначення видів кооперативів, їх статусу та механізмів регулювання діяльності [4, 5].

По-третє, необхідна активізація роботи другого накопичувального рівня пенсійної системи шляхом запровадження державної Програми пенсійних заощаджень (такі програми діють в США (Payroll Savings Program), Канаді (New Canada Savings Bond Program, Canada Retirement Income Fund, Canada Retirement Savings Plan), Великобританії (National Savings) та інших країнах і забезпечують ефективну трансформацію поточних заощаджень населення в резерви майбутнього пенсійного забезпечення. При цьому потрібно врахувати такі принципи: простоти та доступності для громадян; гнучкого індивідуального графіка пенсійних виплат; використання державних інвестиційних інструментів; безкоштовного здійснення операцій з ощадними облігаціями (за відсутності комісійної винагороди за операціями); сприяння залученню населення до участі в Програмі з боку роботодавців.

По-четверте, потрібно збільшити розмір гарантованої суми повернення коштів вкладникам кредитних спілок (сьогодні, після підвищення в 2008 р., вона дорівнює 25 000 грн).

По-п'яте, необхідно підвищувати рівень фінансової грамотності населення. З цією метою важливо визнати пріоритетність проблеми на державному рівні: розробити і запровадити Національну Стратегію і Програму підвищення фінансової освіти населення.

По-шосте, необхідно переорієнтувати роботу фінансових установ з короткострокових цілей (отримання миттєвих надприбутків будь-якими способами) на довгострокові, засновані на принципах "моральної економіки" і корпоративної соціальної відповідальності. Для цього фінансові компанії, що залучають заощадження домашніх господарств, повинні приділяти першо-

рядну увагу реалізації принципів соціально відповідального маркетингу фінансових продуктів для населення в таких напрямках діяльності: реклама (повне розкриття інформації про властивості фінансових продуктів та послуг); якісне обслуговування клієнтів протягом усього періоду дії договору; активна участь у підвищенні рівня фінансової грамотності населення шляхом проведення різноманітних освітніх заходів у формі роз'яснювальної роботи з управління персональними фінансами, характеристик пенсійних і страхових продуктів, створення відповідних інформаційних розділів на сайтах фінансових установ, тощо; розкриття повної, неупередженої, доступної широкому колу споживачів інформації про фінансово-економічні, екологічні та соціальні наслідки діяльності (відповідно до розроблених "Глобальною Ініціативою з питань звітності підприємств" форм і порядку складання нефінансової звітності фінансових організацій).

Висновки. Заощадження населення – альтернативний зовнішнім уливанням потужний інвестиційний ресурс соціально-економічного розвитку України, потенціал якого на сьогодні не використаний. Реалізуючи несистемні, спонтанні заходи щодо регулювання заощаджень, держава наразі не має довгострокової комплексної та чіткої політики в цій сфері. За такого підходу розраховувати на активізацію ощадного процесу в Україні та прискорену трансформацію заощаджень в інвестиції неможливо. Отже, основними напрямками державного регулювання у зазначеній сфері мають стати: створення сприятливих умов для формування заощаджень населення; реформування сектора довгострокового страхування; поширення практики використання державних цінних паперів як дієвого фінансового інструмента; запровадження державної Програми пенсійних заощаджень; підвищення рівня фінансової грамотності населення, орієнтування діяльності фінансових установ на реалізацію принципів "моральної економіки" та "соціальної відповідальності".

Література

1. Horioka, Y. Charles. Why Do People Save? A Micro-Analysis of Motives for Household Saving in Japan / Charles Yuji Horioka, Wakō Watanabe // The Economic Journal. – 1997. – Vol. 107, No. 442. – P. 537-552.
2. Дерябина, М. Государственно-частное партнерство: теория и практика / М. Дерябина // Вопросы экономики : теорет. и научно-практ. журнал. – 2008. – № 8. – С. 61-77.
3. Дерябина, М. Государственно-частное партнерство: теория и практика / М. Дерябина // Вопросы экономики : теорет. и научно-практ. журнал. – 2008. – № 8. – С. 68.
4. Support of Housing in the Czech Republic – Buildings Savings – Association of Czech Building Savings Banks – Електронні текстові дані (16129 байт). [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.acss.cz/en/buildings-savings/support-of-housing-in-the-czech-republic>.
5. Housing Finance Systems for Countries in Transition: Principles and Examples / Economic Commission for Europe. – ECE/HBP/138. – United Nations, New York and Geneva, 2005. – 96 p.

Литвин В.В., Королева Н.В. Ресурсное обеспечение устойчивого развития Украины: бюджетно-налоговое стимулирование организованных сбережений населения

На основе исследования концептуальных подходов к государственному стимулированию сбережений, обобщения зарубежного опыта регулирования сберегательного процесса предложен комплекс рекомендаций по совершенствованию государственной политики в сфере сбережений населения в Украине.

Ключевые слова: сбережения домашних хозяйств, сберегательный процесс, культура сбережения, механизм трансформации сбережений домашних хозяйств в инвестиции.

Lytvyn V.V., Korolyova N.V. Resource provision of sustainable development in Ukraine: budget-taxation stimulation of people's organized securities

Based on a study of conceptual approaches to promote public savings and foreign experience in regulating synthesis of savings there has been process, developed a set of proposals to improve public policy in the sphere of people's savings in Ukraine.

Keywords: household savings, saving process, saving culture, mechanisms to transform household savings into investments.

УДК 006.032:[628.5+364]

Доц. Л.І. Максимів¹, канд. екон. наук;
доц. І.М. Максимів², канд. екон. наук; магістр О.С. Пушко¹

ІНТЕГРУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В СИСТЕМУ СТРАТЕГІЧНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Проаналізовано етапи становлення і розвитку стратегічного екологічного менеджменту й інкорпорування у його структуру корпоративної соціальної відповідальності бізнесу. Для цього здійснено порівняння міжнародних стандартів екологічного менеджменту й аудиту ISO 14001:2004 та EMAS III. Проаналізовано можливість створення інтегрованих систем екологічного менеджменту й корпоративної соціальної відповідальності згідно з ISO 26000 як інструменту управління сталим розвитком підприємства.

Розглянуто систему індикаторів ефективності діяльності підприємств відповідно до рекомендацій Глобальної ініціативи зі звітності GRI, наведено загальну характеристику звіту про сталість розвитку.

Ключові слова: стратегічний екологічний менеджмент, інтегрована система екологічного менеджменту, корпоративна соціальна відповідальність, індикатори сталого розвитку, звіт про сталість розвитку, Глобальна ініціатива зі звітності (GRI).

Ідея розроблення стандартів на системи менеджменту з метою встановлення всіх найважливіших цілей, операцій, видів діяльності та управлінських функцій як запорука успішного функціонування компаній вперше виникла в 70-ті роки ХХ ст. Першим національним стандартом на системи менеджменту став Британський стандарт (British Standard) BS 5750, він виступав системою менеджменту якості і був опублікований і введений в дію у 1979 р. Цей документ став не лише першим стандартом, визнаним на міжнародному рівні, але й містив найважливіші риси, притаманні сучасним стандартам екологічного менеджменту, зокрема стандартам менеджменту якості ISO серії 9000.

Історично першою системою регулювання екологічного менеджменту була Програма відповідальності (Responsible Care Programme – RCP). Ініціаторами її запровадження виступили Канадська асоціація виробників хімічної промисловості (Chemical Manufacturers Associations – CMA) та аналогічна

¹ НЛТУ України, м. Львів;

² ІЕПТ ім. В'ячеслава Чорновола НУ "Львівська політехніка"